

Direct na het afzwaaien uit militaire dienst per 31 augustus 1978, kon ik meteen beginnen met het eerste jaar van de HTS. Ik miste wel een paar dagen van de introductie, maar dat was geen bezwaar. Het was flink wennen in dat eerste jaar, ten eerste was ik flink lui geworden in dienst en niet meer gewend aan studeren. Ten tweede werd er op een andere manier les gegeven dan ik gewend was. De groepen waren groter en de lessen leken meer op college's. Er werd ook meer zelfwerkzaamheid verwacht dan ik gewoon was op de MTS. Daardoor ging het met mijn studieresultaten niet al te goed. Meteen al na twee maanden begon de continue cycli van tentamens op iedere maandagmorgen. De cijfers waren die eerste maanden vaak onvoldoendes. Mijn ouders begonnen zich af te vragen wat er aan de hand was en ze eisten van ieder tentamen resultaat direct het cijfer te horen. Ze hadden ook mijn schoolagenda gevonden en inspecteerden zonder mijn medeweten de pagina met de behaalde cijfers. Toen ik daar achter kwam ging ik de tentamencijfers op een andere manier noteren. In de tweede helft van het eerste jaar ging het beter en zat er een stijgende lijn in de cijfers. Dat eerste jaar heb ik afgesloten met gemiddeld een zeven.

Het gebouw van de HTS stond in Amsterdam Zuid, vlakbij, of schuin tegenover het RAI complex. Inderdaad 'stond', want een paar jaar geleden ben ik er nog eens gaan kijken en toen was het gebouw geheel weg en het terrein werd klaar gemaakt voor nieuwe bebouwing. Maar tijdens mijn studietijd was het een groot gebouw met drie vleugels. In de middelste vleugel waren voornamelijk de leslokalen, of kleine collegezalen. In de linkervleugel waren op de begane grond de praktijklokalen en laboratoria en daarboven ook nog wat kleinere leslokalen. De rechtervleugel bestond uit een kantine en daarbovenop maar liefst twee gymzalen.

De reis van huis naar school iedere dag duurde zeker een uur of nog langer. Eerst met buslijn 39 naar het Centraal Station. Die bus ging dan van uit Amsterdam Noord op de veerpont over het IJ en maakte dan tenslotte een halve ronde om het grote gebouw van het Centraal Station. Dan overstappen, of eerst wachten, op tramlijn 4. Die rit duurde dan ruim een half uur want ik moest mee tot aan het eindpunt. Soms duurde de rit wat langer, als het verkeer in de binnenstad een beetje vast zat, of er een vuilniswagen de doorgang van de tram belemmerde. Dan nog een paar minuten lopen en ik was op school. Door de onvoorspelbaarheid van de reis moest ik altijd vroeg weg. Meestal was ik dan ruim op tijd en kon dan alvast naar het lokaal gaan. Voor zo ver ik mij kan herinneren ben ik nooit te laat gekomen.

Op deze school was het zo geregeld dat je met je klas een eigen lokaal had, behalve dan voor sommige uren waarbij meerdere klassen gecombineerd werden en de les dan in een grote collegezaal gegeven werd. Dus meestal als je 's morgens op school kwam kon je meteen naar je eigen lokaal. Ieder lesuur kwam dan de volgende docent naar het lokaal toe. Door het min of meer eigen lokaal kon je het tot zekere grens ook zelf een beetje aankleden. Zo herinner ik mij dat we rond Kersttijd het schoolbord versierden met elektrische kerstlampjes. Die lampjes kwamen bij mij thuis van de zolder vandaan. In die tijd hadden we op de HTS nog, wat men nu ouderwets zou vinden: de echte groene schoolborden met twee zijflappen en die met krijt beschreven werden. Schoonmaken, of wissen, van het bord deed je dan met een spons en een emmertje water dat op de grond stond. Soms maakten we zelf wel eens het bord schoon tijdens de wisseling van de lesuren, of anders lieten we dat aan de volgende docent zelf over, misschien wel afhankelijk van wie de volgende docent was. De meeste docenten vonden die lampjes rondom het bord wel leuk, behalve eentje, meneer Buizert, die was er doodsbang voor. Bang voor de elektrische lampjes en het water van de spons. Dat wat nu juist de leraar voor het vak Elektriciteitsleer.

Zoals gezegd haalde ik na het moeilijke begin goede cijfers, behalve voor het vak gymnastiek, dat werd nog steeds gegeven op de traditionele manier in de eerste schooljaren. Al sinds de lagere school had ik moeite met gymnastiek, met onderdelen waarbij de toestellen gebruikt werden wilde het maar niet lukken en ook de balsporten waren niet aan mij besteed. Het zelfde probleem, als je bij een balspel een keer wat onhandig gedaan hebt met de bal, krijg je daarna van je teamgenoten geen bal meer toegespeeld. Hierdoor vergrootten die anderen, onbewust waarschijnlijk, mijn onhandigheid met balspelen. Daarom kreeg ik iedere keer een onvoldoende op mijn rapport aan het eind van het jaar, steeds een vijf. Maar ondanks dat het een onvoldoende is, kunnen ze je er nooit op laten 'blijven zitten'. In het laatste jaar van de HTS kregen we een wat jongere en meer ruim denkende gymleraar. Die gaf de keus, of de traditionele gymles bij een andere collega, of gaan hardlopen in het Amsterdamse Bos. Ik was al lang blij dat ik nu eindelijk van bokspringen, basketbal en volleybal kon afkomen, dus ik meldde mij aan voor het hardloopgroepje. Mijn enige hardloopervaringen waren die van de militaire dienst tijdens het korte loopje iedere vrijdagmorgen. Met de auto van de gymleraar gingen we met een select groepje naar het Amsterdamse Bos. Het waren maar enkele medestudenten want het paste in een auto, of misschien gingen we wel met twee auto's. In het bos liepen we altijd het zelfde rondje, het zal zo'n 5km geweest zijn. De gevorderden liepen twee rondjes of anderhalf. Mijn conditie ging hierdoor met sprongen vooruit. In het begin kon ik nog amper een rondje afleggen, aan het eind van het jaar kon ik twee rondjes aan. Dat was het enige jaar ooit dat ik voor gymnastiek een 8 op het rapport kreeg.

Studiereis

Het zal ergens in het laatste jaar geweest zijn dat er op de HTS een studiereis naar Zwitserland en Frankrijk georganiseerd werd. We gingen met de hele klas en een paar docenten op pad met de bus, we bezochten bedrijven en logeerden onderweg in herbergen en pensions. De bedrijven die ik me nog kan herinneren zijn bijvoorbeeld een locomotievenfabriek en een staalconstructiebedrijf waar ijzeren pijpen gemaakt werden. Het mooiste bedrijf was wel het CERN in Zwitserland, bekend van het onderzoek naar subatomaire deeltjes en ook van de grootste deeltjesversneller ter wereld die diep onder de grond gebouwd is. Die deeltjesversneller bestaat onder andere uit een ring met een lengte van 27 km die door zijn omvang ook nog onder Frans grondgebied doorloopt. We werden daar rondgeleid door een Nederlander en het was allemaal heel imposant en interessant. Ook het verblijf daar was uitstekend geregeld, wie sliepen in luxe kamers die bedoeld waren voor tijdelijke werknemers. De maaltijden die we daar kregen waren subliem. Dat CERN was echt wel het hoogtepunt van die reis. Maar ik vond dat er nog meer hoogtepunten waren, maar dan naast de door school georganiseerde excursies. Met een paar studiegenoten gingen we 's avonds de stad in, we waren met groepje van vier of vijf, dat deden we in iedere plaats waar we waren. Vooral één van die studiegenoten was de aanvoerder van het groepje, iemand die blijkbaar heel wat levenservaring had. Door hem geleid gingen we 's avonds naar discotheken en nachtclubs. Op die avonden heb ik de wat sterkere dranken en cocktails leren kennen, bijvoorbeeld een wodka – orange juice was een van mijn favorieten. We gingen naar een discotheek, niet om te dansen, maar om rond te kijken. Voor zo ver ik weet was ik nog nooit eerder in een discotheek geweest en ik zag daar gedrag van mensen dat ik nog nooit eerder gezien had. Mensen gedroegen zich en kleden zich zoals voor mij nieuw was. Het aantal cocktails kan daar ook aan bijgedragen hebben. Als groepje van vier heren maakte we ook kennis met een groepje van drie Franse jonge dames, waar we in een geanimeerd gesprek mee raakten en elkaar cocktails aanboden. Het werd heel gezellig, maar toch zei een van die Franse dames tegen mij: “you look a little lonely”. Misschien had

ze wel gelijk. Ik weet ook nog wel dat ik in een discotheek, misschien was het in Zwitserland, zo dronken was dat ik niet meer wist wat ik deed. Ik wilde ergens naar toe, waarschijnlijk het toilet of zo, maar was de weg kwijt. Ik zag wel een grote ruimte waar ik door heen wilde, maar zag niet dat ik tegen een spiegelwand aankeek. Met alle geweld wou ik door die spiegel heen stappen, dat moet er heel vreemd uitgezien hebben. Een bewaker heeft mij toen op het rechte pad moeten zetten, of misschien wel afgevoerd. Enkele avonden zijn we geëindigd in een nachtclub met een striptease, ook daar zag ik dingen die ik nog nooit eerder gezien had.

Het werd heel laat, of heel vroeg, als ons groepje het pension of jeugdherberg weer binnen kwam. 's Morgens moest het excursieprogramma weer afgewerkt worden en moesten we weer een bedrijf gaan bezoeken. Minstens één ochtend hebben we met z'n vieren, we sliepen ook nog op de zelfde kamer, verstek laten gaan. Toen we niet aan het ontbijt verschenen en toen het vertrek van de bus aanstaande was, is er een docent komen kijken. Kreunend hebben we die docent verzocht ons deze ochtend met rust te laten.

Het was een wel bestede studiereis die mij ook de andere kant van het leven heeft laten zien en dat had ik te danken aan die ene studiegenoot die mij op sleeptouw nam. Bij de terugkeer in Nederland kreeg dat nog een vervolg. Hij nodigde mij, en nog paar van het groepje, uit om 's avonds nog bij een feestje ergens in Nederland langs te gaan. Waar het was ben ik vergeten, maakt ook niet uit, maar denk bijvoorbeeld aan Haarlem, we gingen wel met de auto. Dat was onverwacht, mijn ouders hadden mij waarschijnlijk aan het einde van die week ergens in de vooravond thuis verwacht. Ik kon mijn ouders niet eerder inlichten dan daar telefonisch op dat feestje in Haarlem. Als je dan belt dan hoort men aan de andere kant wel aan het achtergrond lawaai dat er er een feestje gaande is. Mijn ouders had ik nu wel ingelicht dat ik iets later thuis zou komen, maar ze waren daardoor juist extra ongerust, helemaal niet nodig eigenlijk. Tijdens dat feestje was het niet duidelijk tot hoe laat het zou duren en voor het vervoer naar Amsterdam was ik afhankelijk van mijn vrienden. Ik zat daar niet prettig en later op de avond heb ik nogmaals naar huis gebeld met de boodschap dat het nog wel even kon duren. Uit de reactie van mijn moeder bleek dat ze nu heel erg boos was, waarom eigenlijk? Toen heb ik mijn vrienden toch maar verzocht mij zo rond middernacht toch maar met de auto naar huis in Amsterdam te brengen. Ze waren wel zo aardig om, toen we thuis kwamen, even mee naar binnen te komen om één en ander nog eens uit leggen. Mijn ouders waren nog steeds boos. Het meegebrachte cadeau, een koek-koekklok uit Zwitserland, kon daar niets aan verbeteren. Ik was mijn vrienden dankbaar dat ze even zijn mee gegaan naar mijn ouders. Tot op de dag van vandaag kan ik nog steeds niet begrijpen waarom mijn ouders en vooral mijn moeder zo boos waren. Ik had toch echt niets fout gedaan, geen gevaarlijke dingen gedaan en ze netjes ingelicht dat het wat later zou worden. Daarna zijn ze nog een week boos geweest en is de boosheid langzaam overgegaan. Waarschijnlijk moet je de boosheid vertalen als ongerustheid. Het geeft wel aan dat men moeite had om mij een week alleen op pad te laten gaan.

Afstudeeropdracht

In het laatste half jaar van de vierde klas van de HTS moest je een afstudeeropdracht uitvoeren, meestal bij, of in samenwerking- met een bedrijf. De school hielp met het zoeken naar een geschikt bedrijf. Zo kwam ik terecht bij 'KTA', dat stond toen voor Kabel Televisie Amsterdam. In die jaren was het gemeentelijke kabelnet pas aangelegd en in gebruik genomen. Het was dan ook een vrij nieuw bedrijf, gevestigd op een bedrijventerrein in Amsterdam Zuid. In die begin jaren werd het kabelnet ook ontdekt door de plaatselijke radio- en tv piraten. Men had ontdekt dat als men een kleine zender, op de juiste frequentie, richtte op het ontvangstation van de KTA dat men dan

door de hele gemeente Amsterdam te horen en te zien was. Dat speelde zich vooral in de late avonden en 's nachts af. Dat daarbij een regulier tv-kanaal, bij voorbeeld een Duitse zender, weggedrukt werd, kon deze piraten niet schelen. Mijn taak was om een systeem te ontwikkelen en te bouwen waarmee deze illegale praktijken gesignaleerd en gerapporteerd konden worden. Het door mij ontwikkelde systeem maakte het mogelijk om in het hoofdkantoor op een scherm te kunnen volgen wat er in het ontvangststation gebeurde en op welke kanalen een tv-piraat ingreep. Na een introductie bij het bedrijf en overleg over het systeem voerde ik de opdracht uit door er 's avonds thuis aan te werken en uiteindelijk door het systeem in één van de laboratoria van de HTS daadwerkelijk te bouwen. Bij die systeemstudie hoorden ook een paar bezoeken aan dat ontvangststation van de KTA, gevestigd op de bovenste etage van het Okura Hotel. Dat ontvangststation was toen voor Amsterdam een heel belangrijk punt, want alle radio- en tv-ontvangst voor de hele stad en de kleine plaatsen er om heen, kwam uit die ruimte. Je zou een zwaar beveiligde ruimte verwachten, maar dat was ogenschijnlijk niet het geval. Alleen de grote hoeveelheid antennes op het dak verraadde dat dit de plek was waar alle Nederlandse en buitenlandse zenders werden ontvangen en werden doorgegeven. Die ruimte zat min of meer verstopt in het doolhof van gangen en kamertjes boven in het Okura Hotel in Amsterdam. Dat Japanse hotel oogt aan de buitenkant heel deftig en duur. De lobby is gestoffeerd met kostbaar hoogpolig tapijt en de aankleding is gedaan met ornamenten die een dure prijsklasse uitstralen. Toen ik daar voor het eerst met mijn begeleider van de KTA kwam, gingen we wat deuren door die voor de gewone gast gesloten blijven. Dan kom je opeens in geheel andere entourage en sfeer. Waar het aan de ene kant van die deur deftig en netjes is, was het aan de andere kant een rommelige chaos. Een smerige bende en rommel stond overal. Bij het beklimmen van de laatste trap naar de bovenste etage kwamen de muizen en ratten je te gemoed. Daar boven in een benauwde ruimte met veel apparatuur kreeg ik uitleg van wat mijn systeem zou moeten kunnen.

De uitwerking van opdracht deed ik dus thuis en op de HTS. Het bestond voor de helft uit het bouwen van apparatuur en voor de andere helft uit het schrijven van software. Het doel was een systeem te maken voor het in de gaten houden van om te beginnen vier tv-kanalen. Een complete uitwerking voor alle kanalen hoorde niet bij mijn taak. De opdracht verliep heel voorspoedig en met de start in het najaar van 1980, had ik in het voorjaar van 1981 al een belangrijk deel van de opdracht werkend. Hoewel het werk goed verliep, ontstonden er toch wat moeilijkheden voornamelijk door mijn ouders. Die vonden dat ik uitgebuit werd door de KTA en dat de KTA mij had moeten betalen. Gedwongen door mijn ouders is de samenwerking met de KTA op een onprettige manier beëindigd. De opdracht zelf werd met succes voltooid en kreeg bij de beoordeling het unieke cijfer 10. Bij de diploma-uitreiking van de HTS bleek ook dat ik cum laude, of te wel met lof, geslaagd was. Voor het verkrijgen van het daadwerkelijke diploma moest ik nog enkele weken stage lopen. Die uitgestelde stage was het gevolg van de mogelijkheid om de verplichte stage door te schuiven naar het einde van het laatste jaar. Dit kon omdat ik op de MTS al een half jaar stage gelopen had. Een logisch gevolg was dat ik die paar weken stage bij de KTA zou doen. Mijn opdracht was afgerond en dus heb ik een paar weken werk op de tekenkamer verricht. Mijn ouders vonden en waarschijnlijk vooral mijn moeder, dat ik daar uitgebuit werd en verzon allerlei acties. Ik was het zelf daar niet mee eens, maar werd gedwongen daar in mee te doen. Het gevolg was onder andere dat ik op die laatste stagedag gewoon bij het bedrijf ben weggelopen, zo in de middagpauze, zonder afscheid te nemen. De gebouwde hardware die bij de opdracht hoorde stond bij de KTA, maar die was onbruikbaar of niet uitbreidbaar zonder de door mij geschreven software. Die software stond op diskettes die mij thuis lagen en stond ook op de computers van de HTS. Op die software kom ik straks nog terug. Pas toen de periode van de verplichte stage gepasseerd was kon ik het definitieve diploma bij de HTS gaan ophalen.

Het plan was om verder te gaan studeren aan de Universiteit Twente, toen nog Technische Hogeschool Twente geheten, in de richting Elektrotechniek. Door de uitloop met die stage kon ik niet direct bij de aanvang van het universiteitsjaar in 1981 beginnen. Ik besloot om een juiste start te maken en pas eind augustus 1982 aan de universiteit te beginnen. Die tussenliggende periode van zo'n tien maanden heb ik free-wheelend afgelegd. Ik heb gezocht naar werk om die periode te overbruggen en dat ging toch wel gemakkelijk.

Ik ging naar een uitzendbureau met de vraag om tijdelijk werk. Via dat uitzendbureau kreeg ik werk bij een bedrijf in Hilversum, met als taak het ontwerpen van computerhardware en het schrijven van software. Het bedrijf ging er vanuit dat ik in vaste dienst zou komen. Mijn vraag voor tijdelijk werk was alleen bij het uitzendbureau bekend. Het bedrijf waar ik nu enkele weken full-time werkte, zat midden in een verhuizing naar nieuwe ruimtes in een nieuw gebouw. Daardoor waren nog niet alle voorzieningen helemaal klaar. Zo was er bijvoorbeeld nog geen kantine of iets dergelijks. Daarom lunchte ik met een paar collega's zittend op de keukenvloer, want de stoelen waren nog in bestelling. Ik vond dit allemaal geen probleem. Maar toen ik dat terloops thuis eens vertelde is mijn moeder zich zonder mijn medeweten daar mee gaan bemoeien. Zij belde onder werktijd boos naar de directeur van het bedrijf dat ze het geen stijl vond dat haar zoon tussen de middag op de grond moest zitten. Van het een kwam het ander en toen verklapte mijn moeder telefonisch dat ik helemaal geen vaste baan wilde, maar na ruim een half jaar weer weg wilde. Toen barstte de bom bij de directeur en binnen enkele minuten werd ik op staande voet ontslagen.

Als tweede kreeg ik een baan voor twee dagen in de week aangeboden op mijn eigen HTS, om te werken en te assisteren in het computer laboratorium. Dit was ook de plek waar ik veel te vinden was tijdens mijn afstudeeropdracht. Ten derde had ik een baantje voor een dag in de week bij een bedrijfje in Amsterdam dat zich Intequip noemde. Dat Intequip importeerde en verkocht meetapparatuur voor ziekenhuizen en ze handelde in auto inbraak alarmen. Mij taak was het repareren van spullen die van klanten terugkwamen. Soms had ik op die dag wat te repareren en soms was er niets te doen. Een rustige baan bij een heel klein bedrijfje dat uit ongeveer vier personen bestond. Het salaris dat ik op die ene dag in de week verdiende, op de woensdag, besteedde ik zowat volledig aan autorijlessen. Op de donderdag had ik dan autorijles bij een kleine rijsschool in Amsterdam Noord. De overige drie dagen van de werkweek was ik dan te vinden op de HTS, hoewel ik maar een contract had voor twee dagen. Het was in die tijd dat de KTA mij toch weer opzocht om de door mij geschreven software op te eisen. Maar het waren, zoals ik al schreef, mijn ouders die dat probeerde te verhinderen, om redenen die ik nog steeds niet begrijp. Het gevolg was dat na enkele bezoeken van de directeur van de KTA aan de HTS, ze die software nog steeds niet hadden. Min of meer onder dwang van mijn moeder heb ik de diskettes die nog thuis lagen gewist. Dat de software niet meer op de HTS teruggevonden kon worden, moest ik toeschrijven aan een 'diskcrash'. Kortom de eerst prettige samenwerking met de KTA is beëindigd om redenen die ik niet meer terug kan halen.

Die periode van tien maanden heb ik achteraf gezien toch goed besteed, ik had alle dagen werk, verdiende wat geld en heb autorijles genomen. Het rijbewijs halen ging gemakkelijk, daar heb ik ruim twintig lessen voor nodig gehad en het examen in één keer gehaald. Op het examenformulier stonden geen geweldige cijfers maar juist voldoende. Na het examen zei de examinator dat ik geen uitblinker was, maar toch net voldoende goed. Dat hoorde ik dus uiteraard achteraf. Ik ben blij dat ik toen in 1982 het rijbewijs zonder problemen gehaald heb, toen ik er de tijd voor had en ook wat geld er voor beschikbaar had. Al die tijd woonden ik gewoon nog steeds in het ouderlijk huis en was mij aan het voorbereiden op het vertrek naar de campus van de Technische Hogeschool Twente in augustus 1982. In deze periode had ik weinig sociale contacten, of kan ze

niet meer herinneren. Wat ik in de avonden deed weet ik niet meer zo, waarschijnlijk zat ik dan veel op mijn kamertje in het ouderlijk huis.